

SÄKRAPLATSER Andra Workshop, 10th November 2017
Sammanfattning

Åtgärder & utvärdering i situationsbaserad brottsprevention

Det är ett nöje för oss att välkomna er till KTH, till den andra workshopen av Säkraplatsers nätverket! Syftet med nätverket är att förbättra kunskapsbasen kring situationsbaserad brottsprevention i Sverige, och på så sätt arbetar vi för att skapa säkrare miljöer. Detta mål uppnås genom att till exempel organisera kontaktytor mellan forskare och praktiker – som den här workshopen som vi har idag.

I denna första workshop fokuserade vi på *Åtgärder & utvärdering i situationsbaserad brottsprevention*. I våras diskuterade vi den första biten: [Kartläggning & analys – vilka kunskaper behöver vi innan vi sätter igång?](#)

I 2018 arbetar vi tillsammans i olika arbetsgrupper. Välkomna tillbaka!

Vania Ceccato, samordnare för nätverket Säkraplatsers

Innehåll

Inledning	4
Att arbeta med trygghet utifrån befintliga förutsättningar	7
Utvärdering av brottsförebyggande arbete i särskilt utsatta områden	10
Utvärdering i problem-orienterat polisarbete	12
Planering av SÄKRAPLATSERS arbetsgrupper	15
Planning local crime prevention evaluations: How to make intelligent choices	16
Paneldebatt - Vart är vi på väg inom situations baserade prevention?	18
Sammanfattning med blicken framåt!	22
Tack och kontakt	23

Inledning

Vania Ceccato and Johan Lindblad

Vårt mål är att fokusera på kunskapsutbyte omkring situationsbaserade brottsprevention, dvs alla åtgärder som riktar sig mot de förhållanden under vilka brott begås. För att kunna göra det, måste vi ha kunskap om var problemen finns, skapa en lokal problem bild, identifiera och kartlägga de, definierar lösningar, ingripa och sedan utvärderar om vi lyckas eller inte. I våras har vi diskuterat den första delen, kartläggning. Idag fokuserar vi oss på utvärderingen.

Varför är detta viktigt? Trots att det lokala brottspreventionsarbetet är fyllt med bra idéer och kloka lösningar vet man att de flesta projekten fortfarande har svårt att utvärdera sina egna åtgärder. Denna bild har några år på nacken men den visar att de flesta projekt mellan 2004 och 2010 inte hade gjort något utvärderingen eller om den var ganska grundläggande.

Varför blir det så? Några säger att det är brist på kunskap bland de som jobbar med brottsprevention som är problemet, andra skyller på felaktiga processer i projektens implementering.

Det kan vara till exempel otydliga och/eller orealistiska mål, brist på aktörers engagemang eller resurser. Vad är det som saknas? Vad är nästa steg? Det är precis sådana frågor som vi har diskuterade i workshopen.

Syfte med workshop

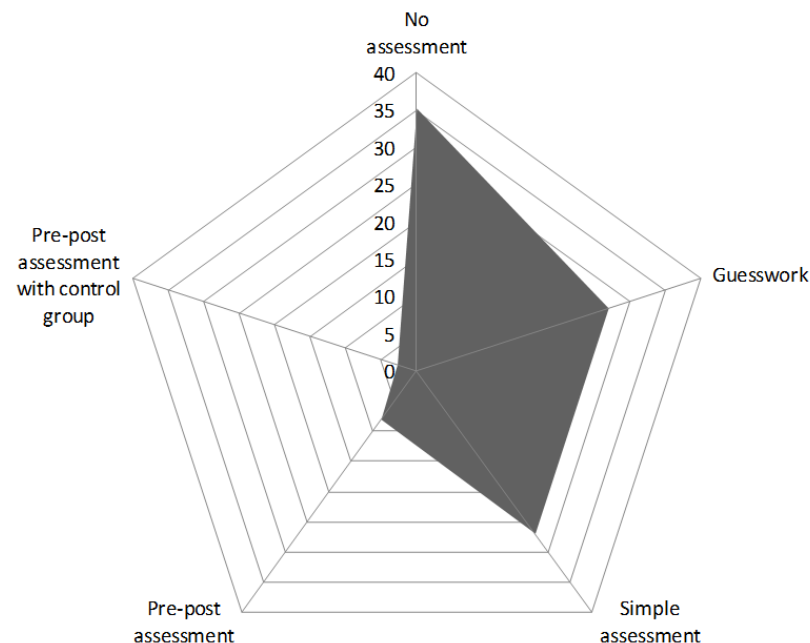
Att fokusera på kunskaps utbyte inom situations baserade brottsprevention med fokus på utvärderings process.

Vania Ceccato är samordnare av SÄKRAPLATSER, KTH Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm.

Johan Lindblad är projektledare på enheten för utveckling av brottsförebyggande arbete (UBA), BRÅ Brottsförebyggande rådet, Stockholm.

Hur bedömer man effekten? i situationsbaserad brottsprevention

Data source: Local crime prevention projects granted funding 2004–2010, published by Ceccato and Dolmen (2013, p. 101) & Ceccato (2016).

Välkommen till

den andra nationella workshopen av

Säkraplatser nätverket

KTH, 10:e november 2017

ATT FÖRSTÅ SITUATIONSBASERAD BROTTSPREVENTION:
TILLBAKA TILL GRUNDERNA MED FOKUS PÅ DAGENS OCH FRAMTIDENS UTMANINGAR

Kartläggning

Utvärdering

Identifiera   Analysera   Åtgärda   Utvärdera

Första Workshop
15:e maj

Andra Workshop
10:e november

Åtgärder & utvärdering i situationsbaserad brottsprevention

Hur bedömer man effekten?

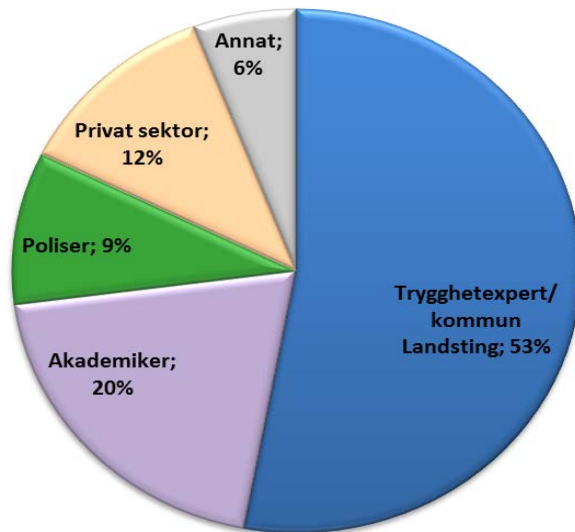
Program

- 08:30 Kaffe & mingel
- 09:00 **Välkommen till Säkraplats**er *Johan Lindblad, BRÅ*
- 09:15 **Inledning** *Vania Ceccato, KTH*
- 09:30 **Att arbeta med trygghet utifrån befintliga förutsättningar** *Malin Bergkvist, Åre kommun*
- 10:40 Kaffepaus
- 10:55 **Utvärdering av brottsförebyggande arbete i särskilt utsatta områden** *Anna-Karin Ivert och Marie Torstensson Levander, Malmö högskola*
- 11:40 **Utvärderingen i problem-orienterat polisarbete** *Johannes Knutsson, PolitiHøgskolen, Norge*
- 12:15 Lunch
- 13:00 **Planering av SÄKRAPLATSERS arbetsgrupper**
- 13:45 **Planning local crime prevention evaluations: How to make intelligent choices**
Paul Ekblom, Central Saint Martins University of the Arts, Storbritannien
- 14:45 Kaffepaus
- 15:00 **Paneldebatt - Vart är vi på väg inom situations baserade prevention?**
Anna-Karin Ivert, Jan Landström, Johannes Knutsson, Henrik Andershed, Malin Bergkvist, Marie Torstensson, Paul Ekblom, Tor Lundberg, Vania Ceccato, Victor Mazilu
Moderator: Linda Lindblom, BRÅ
- 16:00 **Sammanfattning och framtiden** *Johan Lindblad, BRÅ*
- 16:30 **Avslutning** *Vania Ceccato, KTH*

Välkommen!

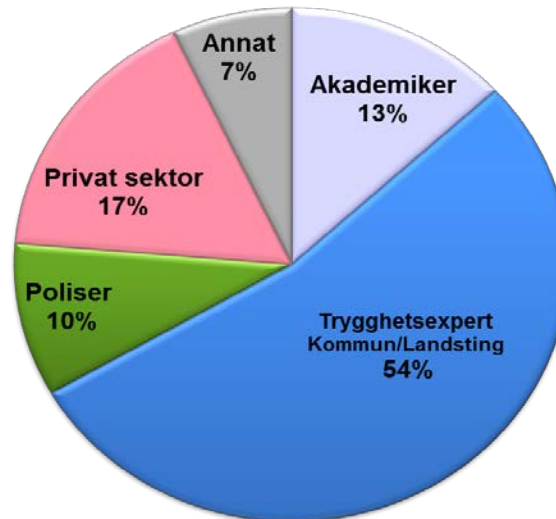
Vilka är vi?

Andra workshop

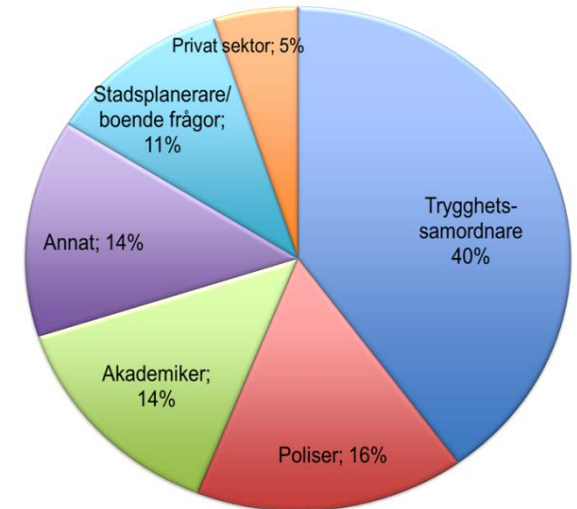
November 2017

Första workshop

May 2017

Kick-off workshop

Januari 2017

Att arbeta med trygghet utifrån befintliga förutsättningar

Malin Bergkvist, Åre kommun

2011 uppmärksammande polisen Åre kommun på ett accelererande antal våldsbrott i Åre by. För polisen innebar det att de fick rikta alla sina resurser till centrala Åre och inte hade möjlighet att hantera brott i andra delar av kommunen, Åre kommun består till stor del av glesbygd vilket innebär ungefär 25 mil från öst till väst, norr-syd

Under samma period valde polis och kommun att tillsammans delta i pilotutbildningen ”Samverkan mellan Polis och Kommun” som arrangerades av Brottsförebyggande rådet (Brå) i samarbete med polismyndigheten samt Sveriges kommuner och Landsting (SKL). Det blev en viktig grund till det fortsatta brottsförebyggande arbetet.

I samband med identifiering av brottsproblematiken kunde Åre kommun och polisen avgränsa problematiken till ett specifikt område, Åre Torg.

Åre kommun och polisen tog tillsammans ett viktigt initiativ och bjöd in till ett möte med lokala aktörer med direkt koppling till Åre Torg. Aktörerna som samlades vid detta första möte bestod av näringslivet, civilsamhället och många fler. Enligt föreläsaren mynnade mötet ut i enighet kring brottsproblematikens existens men oenighet kring vem som var ansvarig för bekämpningen av detta, något som resulterade i ett nytt samverkansmöte. Med hjälp av lokala aktörer och direkta samtal med dessa gjorde kommun och polisen ytterligare en analys av brottsproblematiken och identifierade att roten till denna ofta var kopplad till alkoholpåverkade och ibland drogpåverkade gäster som, när krogarna stängde, trängdes på samma platser; hamburgerrestaurangen och taxikön på Åre Torg.

Som ett resultat av detta bestämdes att arbeta med tre målsättningar: minska berusningsnivån på torget, öka antalet nyktra vuxna och minska trängseln genom att sprida folk.

Kommun, polis och näringslivet implementerade en rad olika åtgärder för att bekämpa problematiken. Bland annat genom att införa ordningsvakter på torget samt ett försök att få fler snabbmatställen att etablera sig. Då resurserna var begränsade utvärderades dessa insatser med enkäter på temat självupplevd trygghet.

Kommunen tog även initiativet till att starta ett gemensamt projekt vid namn, Trygg i Åre som finansierades av folkhälsomyndigheten. Projektet bestod av en gemensam policy för arbetsgivare, utbildningar till arbetsgivare och andra webbutbildningar, en Facebook sida samt en rad andra användbara verktyg. Åtgärderna utvärderades genom följeforskning av forskare på Mittuniversitetet, avdelningen för arbetsliv och hälsa. Det genomfördes två enkätundersökningar samt kvalitativa intervjuer med arbetsgivare, anställda och projektgrupp.

Utvärderingarna och polisens statistik visade att våldsbrotten och alkoholanvändningen har minskat. De tips som Åre kommun vill bidra med är att våga omvärdera, att våga hålla ut, att prioritera samt att hålla samverkan vid liv. Uppföljning och utvärdering anses vara viktiga ingredienser i brottsförebyggande arbete.

Victor Mazilu, Huddinge kommun

foto: Vania Ceccato

ÅRE KOMMUN

Att arbeta med trygghet utifrån befintliga förutsättningar

Säkra platser nätverk KTH
2017-11-10

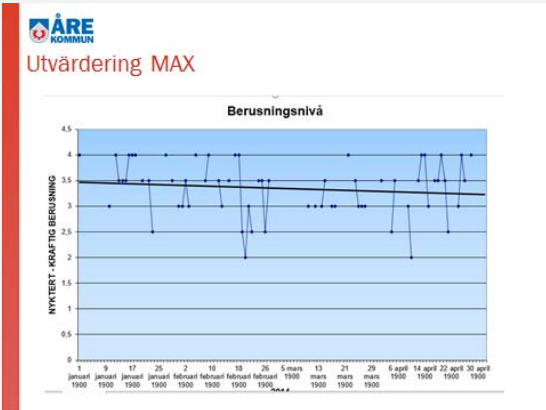
ÅRE KOMMUN

2011: 50 våldsbrott under vintersäsongen

ÅRE KOMMUN

Värsta mötet någonsin

ÅRE KOMMUN

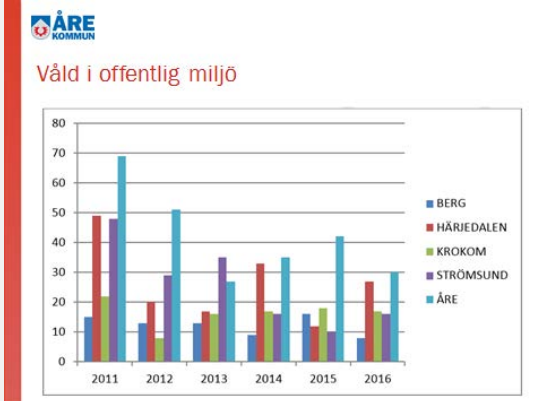
Gemensam policy

Hemsida, & facebook sida med stöd, kontakter, verktyg

Utbildningar till arbetsgivare

Webutbildning

Kampanjer

ÅRE KOMMUN

Våld i offentlig miljö centrala Åre

- misshandel utomhus, över 15 år
- inom den röda rutan
- 1 jan- sista april de olika åren

- 2011 15 st
- 2012 13 st
- 2013 3 st
- 2014 5 st
- 2015 9 st
- 2016 4 st
- 2017 8 st

ÅRE KOMMUN

Funderingar för framtida framgång...

UTMANINGAR

- Håll samverkan vid liv
- Våga omvärdera
- Håll ut
- Prioritera för hanterbarhet
- Var beredd att försvara arbetsmetod utanför ramarna

NÄSTASTEG FÖR ÖKAD KVALITET

- Samverkansutbildning 2.0
- Ökad kompetens i kommunen för uppföljning och utvärdering
- Brottsförebyggare på länsstyrelsen
- Kommunpolis, Områdespolis

foto: Vania Ceccato

Vania Ceccato uppmanade alla deltagare att dels inbjuda fler till nätverket SÄKRAPLATSERS användarlista, men även den internationella listan TCR - Transit Crime Research Network. "Det är ett effektivt sätt att utbyta kunskap mellan praktiker och forskare," sa hon. Ni hittar den [här](#)

Utvärdering av brottsförebyggande arbete i särskilt utsatta områden

Anna-Karin Ivert och Marie Torstensson Levander, Malmö högskola

Marie inleder med att berätta om Institutionen för kriminologi vid Malmö högskola och dess verksamhet. Det finns ett väl utvecklat samarbete med institutioner utanför universitet, ex. polis, kommun och näringsliv. Institutionen för kriminologi bidrar med empiriska studier, att göra analyser, att diskutera förslag och åtgärder till förslag till interventioner. Det finns t.ex. ett samarbete med Malmö stad och polisen kring Malmö områdesundersökning. Anna-Karin berättade om en genomförd och en pågående utvärdering.

Den första utvärderingen syftade till att utvärdera Fastighetsägare Sofielunds arbete. Sofielundsområdena i Malmö ha under många år haft problem med bland annat kriminalitet, otrygghet och tro och oseriösa fastighetsägare, och trots ett flertal olika satsningar har det varit svårt att komma till rätta med problemen.

Fastighetsägare Sofielund, som är en BID (*Business Improvement District*) inspirerad organisation, bildades i september 2014 med målsättningen att göra Sofielund till ett attraktivt bostadsområde. I dag har organisationen nästan 40 medlemmar som representerar privata fastighetsägare, det kommunala fastighetsbolaget, bostadsrättsföreningar, byalag och verksamheter. Organisationen har genomfört ett antal insatser så som kontinuerliga möten med boende och andra aktörer med fokus på olika brottsutsatta och otrygga områden och platser, bl.a. i form av trygghetsvandringar.

Fokus

Syftet med utvärderingen var att utvärdera effekterna av fastighetsägarorganisationens arbete och återge erfarenheterna av organisationens arbete.

Hur?

Man har använt Malmös områdesundersökning, enkäter Utvärderingen bygger på data från Malmö områdesundersökning (en lokal trygghetsmätning), enkäter till fastighetsägare, uppgifter om anmälda brott och intervjuer med medlemmar och andra aktörer med insyn i organisationens arbete. Ett antal kontrollområden valdes ut för att kunna jämföra resultaten från Sofielund.

Övergripande resultat

Försiktigt positiv utveckling i Sofielundsområdena under den studerade perioden, även om det finns undantag. I jämförelse med kontrollområdena står sig Sofielundsområdena relativt väl. Samtidigt som det finns tecken på en svagt positiv utveckling är det viktigt att vara medveten om att det är utifrån höga nivåer av kriminalitet och otrygghet. Det finns alltså ett fortsatt stort behov av brottsförebyggande insatser, menar Anna-Karin.

Utmaningar

- Uthållighet.
- Personberoende.
- Hitta sätt att inkludera de boende i högre utsträckning.

Frågor från deltagarna

Har man själv valt vad som ska utvärderas? Det kan ju vara svårt att utvärdera vilka insatser som har haft effekt.

Svar: I den första kartläggningen utgick man från bakgrundsbeskrivningen kring otrygghet och kriminalitet när man gjorde utvärderingen.

När man började med detta så var BIDs lite kontroversiellt. Hur såg de som bor i Sofielund på BIDs?

Svar: Vi har inte mätt de boendes inställning till Fastighetsägare Sofielund (BIDs). En annan forskargrupp har titta på den frågan. Anna-Karins personliga uppfattning är att det inledningsvis fanns en oro bland de boende att området skulle renoveras och lyftas upp till den grad att en del inte skulle ha råd att bo kvar. Det fanns en tveksamhet bland vissa boende i början, och för att bemöta oron har bussiness delen tonats ned och organisation har istället valt modell där BID står för Boende, Integration och Delaktighet.

Har man tittat exempelvis på Nacksta för att lära sig mer om uthålligheten i denna form av projekt?

Svar: Anna-Karin tror att en framgångsfaktor för uthållighet är att få med de boende i högre grad. Anna-Karin informerar om att man ska följa detta projekt under en längre period.

Bo Grönlund, stadsplanerare, menar att det är ett problem när det blir för mycket ord i utvärderingar. Han förespråkar mer kartbilder i detalj med ex. plots av brott och folks rörlighet i området. På det viset får man en bättre helhetsbild och samband mellan olika aktiviteter och händelser i området.

En pågående utvärdering

Sedan augusti 2015 har polisen fått tillstånd att bedriva kameraövervakning dygnet runt av ett begränsat område i Södra Sofielund. Effekterna av denna kameraövervakning ska nu utvärderas.

Fortsättning - Utvärdering av brottsförebyggande arbete i särskilt utsatta områden

Andra frågor och kommentarer från publiken

I vilken utsträckning har kameraövervakning lett till en minskad brottslighet i området?

Man borde lyfta upp hur stora effekterna blivit i detta arbete och vad tidigare utvärderingar visar. Annars är risken att man inte har realistiska förväntningar och missnöjet kan bli större...

Ett problem är att man köpt in ett stort antal dyra kameror men man har inte tagit fram några rutiner kring hur dessa skall hanteras.

Har ni mätt överflyttningseffekter när det gäller kameraövervakning? Kommer man att utvärdera det?

Har man satt in rätt åtgärder i förhållande till problemen man har fångat upp?

Finns det någon plattform där alla som jobbar med BID:s kan mötas och utbyta erfarenheter?

Vilken betydelse har kameraövervakning för det vardagliga polisarbetet?

Jan Landström, Nacka kommun

Utvärderingen i problem-orienterat polisarbete

Johannes Knutsson, Politihøgskolen, Norge

Johannes Knutssons föreläsning kretsade in tillämpningen av problemorienterat polisarbete (POP) samt vikten av utvärderingsforskningens roll i brottsförebyggande arbete generellt.

SARA, en modell vars namn består av en akronym för stegen *scanning, analysis, response och assessment* är en mycket användbar modell. Johannes Knutsson argumenterade att på ytan uppfattas modellen ofta som enkel medan vid närmare betraktelse är SARA ett mycket avancerat och komplicerat verktyg. För att synliggöra detta påstående tillämpade föreläsaren en metafor där SARA liknades med en känsla av förförelse som vid start kan ge en missvisande bild.

Temat för Johannes Knutssons föreläsning var implementeringen av SARA modellen i ett konkret fall bestående av en avgränsad brottsproblematik i vilken föreläsaren har varit en nyckelspelare. Utifrån sin roll efterfrågade den norska polismyndigheten föreläsarens hjälp i syftet att bekämpa svarttaxiproblematiken med en norsk stadsdel. Svarttaxiverksamheten består av taxifordon som saknar taxitillstånd och är därmed illegala. Hela arbetet finns att läsa i en publicering framtagen av Johannes Knutsson.

Utöver föreläsarens betoning av SARA modellen, talade Johannes även om vikten av interpersonella relationer i samverkansprocessen. En tolkning av denna punkt kan därför vara att goda relationer är en viktig utgångspunkt i en samverkansprocess.

Johannes startade hanteringen med scanningsprocessen som byggde på data från observationer, registerdatasök, intervjuer, kunder, taxiförare med fler.

Johannes Knutsson argumenterade också att scanningsprocessen är den viktigaste grundpelaren i SARA modellen eftersom den i sig möjliggör kommande empiriska slutsatser. Utan en sådan stabil bottenplatta från start finns en stor risk att SARA processens resterande hörnstenar inte kan fullgöra sin nytta.

Scanningsprocessen efterföljdes av en analys. Denna ledde i sin tur till olika empiriska slutsatser i analysprocessen, bland annat att den illegala taxiverksamheten var betydligt mer tillgänglig än den lagliga.

Under responsprocessen berördes situationella åtgärder såsom blockering av upptagningsområdena men även åtgärder som försökte verka för den lagliga taxiverksamheten.

Slutligen, under utvärderingsprocessen, upprepades observationerna och intervjuerna enligt samma upplägg som vid start. Slutresultatet bedömer föreläsaren som framgångsrikt eftersom problematiken minskade betydligt.

Sammanfattningsvis lyftes olika teoretiska och praktiska aspekter, såsom det brottsförebyggande arbetets intuitiva natur som behöver överbryggas med hjälp av forskning och beprövad erfarenhet samt de teoretiska skillnaderna mellan instrumentellt och konceptuellt POP arbete, där instrumentellt står för en mekanisk tillämpning där man bestämt sig för åtgärderna utan en grundlig analys och där konceptuellt innebär en genuin förståelse för hela processen där delarna bygger på varandra.

Victor Mazilu, Huddinge kommun

foto: Vania Ceccato

Herman Goldstein och Problem-orienterat polisarbete

Johannes Knutsson, Politihøgskolen, Norge

Johannes Knutsson förklarade att filosofin om problemorienterat polisarbete formulerades av Herman Goldstein 1979. Den bygger på en aktionsforskningsmodell där utvärderingen ingår som ett integrerat moment. I praktiken är situationsbaserade förebyggande åtgärder de helt dominerande i POP-projekt, liksom att projekten vanligen är platsbaserade; dvs. oftast är utgångspunkten lokala anhopningar av brott. Genomgångar av projekt visar att utvärderingsmomentet är det svagaste men även det tekniskt mest krävande. Det vanligaste utvärderingsupplägget är en-grups före- och eftermätning vilket i korthet innebär att man strävar efter att mäta om brotten t.ex. blev färre efter åtgärden. Erfarenheten visar att införandet av POP-filosofin överlag varit bristfällig, huvudsakligen beroende på att ledningen inte förstått hur komplex filosofin är. För att få god kvalitet i tillämpningen krävs medverkan och stöd av högskoleutbildade analytiker.

Litteratur:

Knutsson, J. och K.-E. Søvik (2005) [Problemløst politiarbeid i teori og praksis](#). PHS-Forskning 2005:1. Oslo: Politihøgskolen.

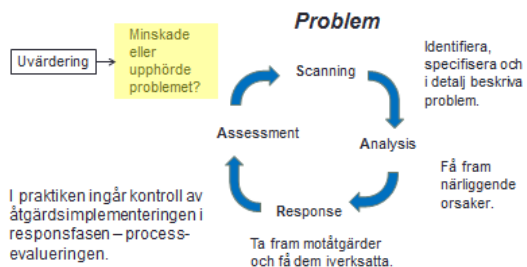
Eck, J. (2002). [Learning from Experience in Problem-Oriented Policing: The Positive Functions of Weak Evaluations and the Negative Functions of Strong Ones](#). I: Tilley, N. (red.) *Evaluation for Crime Prevention*. Crime Prevention Studies., Vol. 14. Monsey: Criminal Justice

The international jury for the Stockholm Prize in Criminology recognizes University of Wisconsin Law School Professor Herman Goldstein as the world's most influential scholar on modern police strategy. He is 2018's recipient of Stockholm Prize of Criminology. Read more [here](#).

Welcome to Stockholm Symposium, June 12–14, 2018, Norra Latin. The main theme will be *Models for successful policing*. Register [here](#).

Processen – SARA-modellen Eck & Spelman, 1987

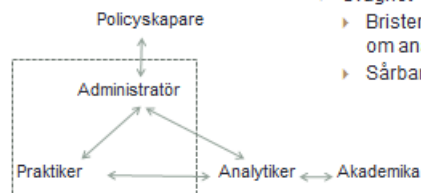
I praktiken ingår kontroll av åtgärdsimplementeringen i responsfasen – process-evalueringen.

Genomgångar visar att i POP-projekt är utvärderingen det mest bristfälliga momentet men också det tekniskt mest krävande.

Medverkan av extern högskoleutbildad analytiker

T.ex. demonstrationsprojekt av POP eller reguljärt projekt med analytiker i organisationen – Goldsteins vision.

- Styrka
  - Tillgång till teknisk kompetens.
  - Analytiker oberoende (förhoppningsvis).
- Svaghet
  - Brister i tillgång på information (t.ex. data) om analytiker inte del av organisationen.
  - Sårbar om ledningen inte ger stöd.

Metoder vid Scanning

- Observation
- Registerdatasök
- Intervju
  - A. Kunder
  - B. Svartaximiljön
- Fokusintervju med taxiförare

Analysis - illegala taxi lättillgängliga och legitima svårtillgängliga.

Response - blockera upptagningsområdena och göra legitima transportmedel mertillgängliga.

Lyckat resultat. Svartaxiverksamheten mer eller mindre upphörde. Ihållande.

Vid **Assessment** upprepades observation och fokusintervju. Dessutom kontroll av våld. Möjlig ej önskvärd bieffekt.

POP-projektet i Tønsberg

- För att ta fram material som kunde användas i undervisningen vid PHS behövde jag ett problem där polisen tillämpade POP-filosofin helt enligt sin formel.
- Jag erbjöd min kompetens för att stödja ett polisdistrikt och därmed få ett case.
- Polismästaren i Vestfold nappade – polisen hade stora problem med svartaxi Tønsberg. Kunde det vara användbart?
- Slutade lyckligt med rapport och pris i USA.

Var är vi?

- Har ni kompetens att genomföra/stöda POP?
- Om inte vilken utbildning behövs?
- Var och av vem går det få en sådan utbildning eller stöd?
- Känner ni till någon institution med rätt inriktning?
- Finns brottsanalytiker inom polisen eller någon annanstans?
- Om så, vad kan de och hur används de?
- Rent generellt – hur är det med utvärderingen inom polisen? Och i övrigt?

Planering av SÄKRAPLATSERS arbetsgrupper

Vania Ceccato & Johan Lindblad

SÄKRAPLATSERS arbetsgrupper

Kan arbetsgrupper vara en möjlighet för att utveckla arbetet vidare? Målet med arbetsgrupper är att kunna jobba konkret med situationell prevention avseende specifika brottsproblem, miljöer eller metoder.

Hjälp oss att utforma arbetsgrupperna!

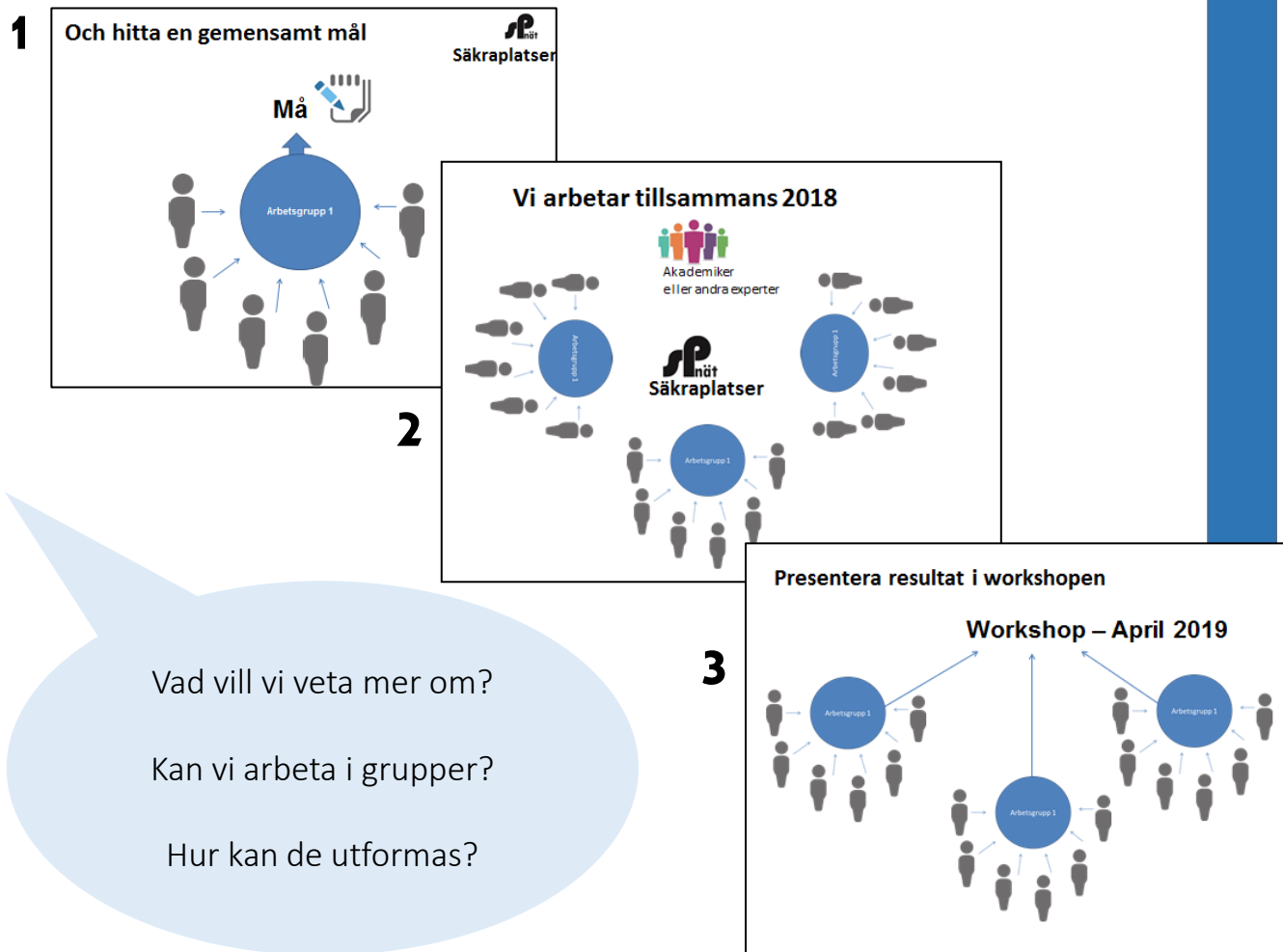
Gör så här:

- Välj ett område du vill delta i inom situationsbaserad prevention. Det behöver inte vara något helt nytt. Det går bra om du vill arbeta med ett problem eller en metod som du jobbar med just nu.
- Gå du till [detta frågeformulär](#) och välj ett eller två intresseområden i listan eller skriv ner mallen.

I januari hoppas vi kunna starta arbetet! En första workshop för detta arbete planeras den 5 April 2018 men vi ska delar er i grupper redan i januari.

Tanken är att arbetet inom Säkraplatsers under 2018 fokuseras på de områden som valts ut som särskilt intressanta. Vi ska jobba tillsammans ett år med detta (april 2018-april 2019). Vi presenterar resultaten av samarbetet i april 2019.

Tack för ditt bidrag !

Planning local crime prevention evaluations: How to make intelligent choices

Paul Ekblom, Central Saint Martins University of the Arts, Storbritannien

Paul Ekblom presenterade en sammanfattning av hans arbetslivserfarenheter om utvärderingar av insatser i situationell, lokal brottsprevention. Hans implicita förutsättning var att utvärderingarna ofta är för få och för svaga. Huvudproblemet är vad man skall göra, när forskningens Rolls-Royce modell, "Randomised Control Trials, RCTs" (randomiserade kontroll försök) inte är praktiskt möjliga.

Rolls-Royce modellen används ofta i t.ex. medicinsk forskning (bl.a. dubbel-blinda försök, där några får placebo) för att kunna isolera den egentliga verkan av ett läkemedel. RTCs mäter effekt före/efter och jämför med kontrollgrupp, något som gör det möjligt att eliminera alternativa förklaringar och att kvantifiera effekt. Den slags försök kräver bl.a. mycket pengar, god tid, kontroll över allt det som ingår i försöket, klara antaganden om orsak och verkan samt att möjlighet att dra generella erfarenheter från försöket föreligger. I utvärderingar av situationell, lokal brottsprevention är det sällan att RTC-modellen kan användas. Vad gör vi då?

Vi har behov att veta mer om brott och prevention: vad som fungerar, vem som skall involveras, när vi skall agera, hur vi skall fördela resurserna och varför insatser är viktiga. Vi har behov av att veta effekterna - och effekter och processer bör utvärderas var för sig, även om de hänger samman. Utvärderingarna bör både ha en tillräckligt stram metodik och vara informationsrika, men möjliga att genomföra med en begränsad budget. Målet är bättre vägledning i praktiken. Utvärderingen måste starta med att identifiera nyckel-frågor och vad utvärderingen skall användas till.

Huvuddelen av Ekbloms presentation hade karaktär av stickord till en handbok för utvärderingar med ganska många ord och få sammanfattande illustrationer.

Det är bäst att ta del av den genom att se hans presentation och läsa mera av vad han har skrivit. Man bör bl.a. vara uppmärksam på reella effekter kontra slumpartade, på olika bakgrundsfaktorer som kan variera, på förväntat utfall kontra hur utfallet blev, på effektens relativa betydelse, bl.a. kostnadseffektivitet, på sido-effekter samt på effektens varaktighet.

Utvärderingar kan också vara en inbyggd del i innovationsprocesser som handlar om att finna nya eller förbättrade lösningar, där generell kunskap och praktiska detaljer kombineras på nya sätt med försök, feedback och förbättringar.

När lyckade insatser skall upprepas på annat håll kan de lätt slå fel, om lösningarna inte blir tillräckligt anpassade till en annorlunda kontext.

Ekblom avslutade presentationen genom att se utvärderingsproblematiken i förhållande till den "**5Is framework**", som han har utvecklat. De 5 i-na ger språklig mening för minnet på engelska: **Intelligence, Intervention, Implementation, Involvement och Impact**. På svenska kan översättningen kanske bli: Information, Åtgärd, Genomförandehandlingar, Involvering och Effekt, men det är mindre lätt att komma ihåg. Ekbloms 5I är en vidareutveckling av SARA i problemorienterat polisarbete (SARA=Scanning, Analyses, Response, Assesment) och han har i flera olika sammanhang visat hur de 5 i-na kan delas upp ytterligare i en rad delmoduler, som kan specificeras och undersökas var för sig.

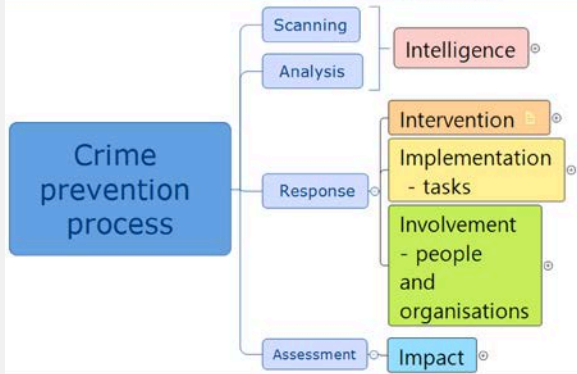
Till sist kom Ekblom också in på att vi bör lära av våra misstag, inte bara av vad som lyckas. Misstag kan vara en stor källa till kunskap, om vi får undersökt dem på ett öppet sätt.

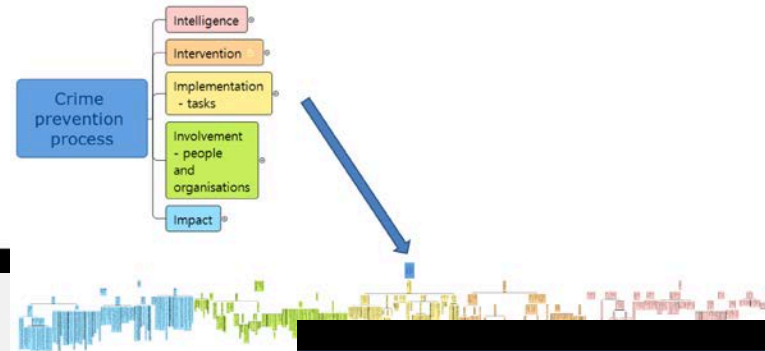
foto: Vania Ceccato

Capturing knowledge for replication & innovation in richer detail – the 5Is framework

5Is lite > 5Is extended – capture of practical detail

How will the results of the evaluation be used? (6)

To help practitioners to avoid failures... to learn from them... and to share that knowledge

- Replication is difficult, as said
- Implementation failure is common in crime prevention
- What *doesn't work*, or is *harmful*, is as important as what does work
- It's hard for practitioners or their bosses to admit to failure
- But nobody wants to find that they have re-invented the flat tyre!
- Failure is a great source of *learning* – if you know how to diagnose what went wrong

Paneldebat - Vart är vi på väg inom ett situations baserade prevention?

Moderator: Linda Lindblom, BRÅ.

Deltagare i debatten: Anna-Karin Ivert (MaH) = AKI; Jan Landström (Nacka)= JL; Johannes Knutsson (Politihøgskolen, NO) = JK; Malin Bergkvist (Åre) = MB; Mari Torstensson Levander (MaH)= MTL; Paul Ekblom (CSMUA, UK) = PE; Tor Lundberg (Länsstyrelsen Dalarna) = TL; Vania Ceccato (KTH) = VC; Victor Mazilu (Huddinge) = VM.

LL: Varför är det så svårt att följa upp och utvärdera?

TL: Det är både resurs- och kunskapsproblem. I kommunerna finns det ofta bara en brottsförebyggare som samtidigt är säkerhetschef för allt möjligt annat.

VM: Vi borde ha register med alla misslyckade projekt (t.ex. i Sydafrika där man köpte fel bussar för 150 millioner...). Det finns också brist på engagemang, samarbete, dåligt ledarskap – en rad olika faktorer.

JK: Vi har utvärderingsvåg. Allt skall vara evidensbaserat. Har sett på universitetsforskning – det finns väldigt lite utvärderingar där. Det finns ett kompetensproblem. Det behövs kurser, doktorander. Finns det kompetenser på BRÅ? En fråga om chefers behov av utvärderingar och deras beställarkompetens. JK hade behov av en polismedarbetare till utvärdering. Det gick bra i 6 månader. Så blev det tvärstopp. Utvärderingar måste få ett större genomslag på akademnivå.

MLT: Håller med. Utbildning tar 4-5 år och vad gör man med resultatet?

JL: Forskningen måste närma sig praktiken. Och vad skall vi undersöka?

MB: Vi måste använda skattepengarna på bästa sätt. Det är motsägelsefullt. Hur många kommuner är intresserade av att lära att göra utvärderingar.

PE: Det finns ett stort kulturproblem med motstånd mot utvärderingar.

VC: Snäva mål går lättare att utvärdera. För praktiker, det kan också vara svårt att veta från början *när* och *var* man skall landa – därför blir utvärderingen svårt att göra efteråt, man måste ha det i rutin. Det finns ett problem med statistik också. Om man vill titta på skillnaderna (om trygghet) mellan stad och land går det bra men inte på mikro-nivå.

JL: Resurser finns inte för rutiner i kommunerna. Måste söka pengar och få hjälp utifrån, men hjälpen försvinner igen. Det är ett dilemma med forskningens autonoma ställning.

JK: Evidensbaserat polisarbete är ett aktuellt buzzword och refererar till flera internationella forskare. JK har just publicerat boken ”[Advances in Evidence-Based Policing](#)”. JK har hela tiden gillat praktiken med aktionsforskning och ser det som framtiden i situationell brottsprevention.

Flera deltagare ser industridoktorander som en möjlighet för att förbättra kunskapsbas för de som vill specialisera sig men inte alla håller med att en forskautbildning är anpassad till det dagliga arbetet av en praktiker på kommun.

Fortsättning - **Paneldebat**

Moderator: Linda Lindblom, BRÅ

Vi fokuserade på hur vi får till uppföljning och utvärdering på lokal nivå kring situationellt förebyggande arbete i och hur vi kan mäta vilka effekter det får.

Varför är det så svårt att följa upp och utvärdera våra aktiviteter?

Många faktorer. Brist på engagemang och kunskap. Ledarskap

Att planera bättre. Ha det tydligt att man ska utvärdera. Planera för det redan när man skapar problembild

Utbildning. Man måste 'göra rätt' från början. Att planera utvärderingen som en rutin i processen.

Resurs och kunskapsproblem. Behöver göras enkelt

Kompetensfråga, utvärderare men också beställare och mottagare

Fortsättning - Paneldebat

Moderator: Linda Lindblom, BRÅ

Ledarskap som prioriterar och använder resultaten

Inte underskatta den lokala kunskapen. Se inåt också. **Vilka lösningar finns internt?**

Kan universitet förstå och anpassa sig till behovet i praktiken? Finns det idag resurser till det?

Måste höja lägstanivån avseende brottsförebyggande arbete generellt

Vad är väg framåt för att bättre utvärdera våra aktiviteter?

Evidensbaserat polisarbete. För mycket fokus på RCT. Forskare behöver lämna elfenbenstornet

Misslyckande att lära från. Diagnostisera vad som gick fel

Utbildning. Man måste 'göra rätt' från början. Att planera utvärderingen som en rutin i processen

Små kommuner skulle kunna arbeta mer tillsammans.

Att förstå att utvärderingen tar tid och kostar pengar

Utvärderingar görs för att följa upp men också lära av andra. Men hur ser beslutsprocessen ut? **Tar vi del av utvärderingar innan vi agerar?**

Fortsättning - **Paneldebat**

Moderator: Linda Lindblom, BRÅ

JK: Crime Science i England startade med väldigt kompetenta kurser. JK har själv bidragit till att utbilda 400 i UK och kan göra det i Sverige också om intresset finns. Men det tar tid och många dumheter på vägen.

VM: Det är viktigt med smarta mål: Preciserade och måttsatta. Undvik konsultföretag och utveckla själv beställarkompetens.

MB: Många svenska kommuner har bara ca. 20.000 invånare. Resurs, kompetens?

PE: Små kommuner kan arbeta samman.

VC: Man bör inte vänta på att "lösningen på problemet" kommer utifrån. Var kritisk, bli informerad av den lokala problematiken innan man sätter igång och ta på de lokala krafterna är mitt förslag.

LL: Är kulturen en utmaning?

Michael Landzelius: Bygger själv samverkansprojekt i Göteborg (URBSEC). Akademin har dock en helt annan rytm än praktiken – ofta uppbundet ett helt år i förväg. I offentligt sektor finns dålig tid till samverkan. Så det är väldigt olika tempo och disposition av arbetskraften. Tvärvetenskapliga publikationer är inte högt rankade heller. Det funkar inte systemen emellan.

Representant för Trygve: Näringslivet saknas här i dag. Driver näringsidkarna det framåt? Ställ krav på näringslivet om att bidra med t.ex. data. Vilka bolag köper ni tjänster från och vilka data vill ni ha tillbaka?

VM: Man upphandlar så mycket nu för tiden.

MB: Kommunerna behöver hjälp med analysarbetet. Vill försöka få till det nästa år.

JL: Länsstyrelserna har nu viktig roll med koppla kommunerna samman. Kartläggning måste vara grunden.

VM: Kommunen skall våga ifrågasätta.

Kvinna i publiken: Man kan också ha workshop med studenter. Försök att få med studenter i nätverket. Man kan också söka pengar till pilotprojekt (1 års lön), även utan anknytning till högskola/universitet.

(Paneldebatten gick här över till information från BRÅ och Säkraplats)

Sammanfattning med blicken framåt!

Johan Lindbland & Vania Ceccato

Idag diskuterade vi hur utvärdering i brottsförebyggande arbete är en viktig del i den kunskapsbaserade processen. Det är få projekt i Sverige som utvärderas. Frågan är varför? vad saknas? Hur kommer vi vidare och stärker utvärderingen? Det finns många utmaningar. Erfarenheter från lokalt arbete visar att förutsättningar skiljer sig mycket mellan olika kommuner i Sverige, ibland små resurser, säsongsskillnader, få poliser. Alla är överens om att det handlar också om engagemang, brist på kunskaper. Det kräver även samverkan! Men att samla ihop aktörerna är inte alltid lätt. Stora förhoppningar kan ofta bli fingerpekande (Vems fel? Vems ansvar?). Åres exempel visar att vägen är att identifiera ett gemensamt problem – och sedan fråga vad som kan göras med begränsande kunskaper och resurser.

Uthållighet hos alla inblandad är ett måste. Utan en kontinuerlig lägesbild och analys kan problemet komma tillbaka. Både Åres och Malmös exempel visar hur man kan hitta rätt åtgärder och planera inför utvärderingen som en inbyggd del i processen. Det krävs även lokal förankring och kunskap om kontexten (ett problem i en mindre kommun kan ha andra orsaker/lösningar än i en större kommun). Paul Ekblom visar hur 5 I's modellen kan stödja den här typen av lokal förankring tillsammans med en tydlig kartläggning från början.

I denna process är det viktigt att man ökar den interna kompetensen kring uppföljning och utvärdering, så att även om 'folk förviner' finns det systematiserad rutin som leder till ett standardiserat brottsförebyggande arbete. Det krävs resurser men även en bredare dialog mellan olika aktörer, bland annat kommunpoliser och områdespoliser samt länsstyrelsen.

I Pop-filosofin är situationellt arbete centralt. Utvärdering kan ge kunskap om brottsproblem, vad som fungerar, vem som bör vara med, när man bör agera, varför, distribution av resurser, hur göra det i praktiken. Johannes säger att det är inte alltid lätt att i verkligheten hitta en bra balans mellan RCT (Randomised Control Trial) och enklare utvärderingsmodeller. Oftast har man inte kunskap eller resurser för att genomföra en RCT men denna metod är ibland inte önskvärd. Han refererar till den internationella forskningen för att argumentera att oftast kan en "före-eftermätning" räcka till när man vill visa effekten en åtgärd har på ett brottsproblem. Det är viktigt att gå tillbaka till de första principerna om nyckelfrågor som leder brottsförebyggande arbete.

Det är viktigt att vi lär oss även när man inte lyckas i brottsförebyggande arbete. Hur snabbt kan man se effekten på en åtgärd? Alla är överens att det kan ta flera månader innan man ser på effekten, ibland kan det ta ändå längre tid. Det finns inte någon systematiserad kunskap om detta. Typ av problem och kontext kan göra att effekten på åtgärder är olika och tar olika lång tid.

Vad är på gång på BRÅ under 2018?

BRÅ jobbar nu med typ-stads kommuner – hur man kan jobba i mindre kommuner med stöd från BRÅ. BRÅ tar fram en ny samverkanshandbok till nästa "Råd för Framtiden" i Örebro – den handlar om problem och fördjupning av samverkan: Orsaksanalys, kartor, etc. plus hur man kan arbeta med grupper i glesbygd.

BRÅ försöker hitta goda exempel att lägga ut på webben. Arbete med utsatta områden kommer också att publiceras i början på nästa år.

BRÅ har också grundutbildning i brottsförebyggande arbete (via webb) – det har varit mycket uppskattat. Det kommer också en årsrapport i mars om ett helhetsgrepp på det brottsförebyggande arbetet.

Vad är på gång på KTH-SÄKRAPLATSER 2018?

Anmäl er till kursen [Säkerhet och trygghet i praktiken 6.0 hp](#) Den är en "blended learning" kurs och sträcker sig mellan 22 februari – 25 maj, perfekt för er som inte bor i Stockholmsområde och vill lära på distans med hjälp av dator och internet. Mer info [här](#). Kontakt: Vania Ceccato, vania.ceccato@abe.kth.se.

Miss inte detta! 5-6 APRIL 2018

Den 6:e april 2018 introducerar Prof Per-Olof H Wikström "Situationell Handlingsteori" med syfte för öka förståelsen för betydelsen av samspelet mellan människa och miljö i det brottsförebyggande arbetet. Dagen blandar föreläsningar & gruppdiskussioner. Anmäl er [här](#).

2018 arbetar vi tillsammans. Den 5: april 2018 träffar vi alla SÄKRAPLATSERs arbetsgrupper på KTH. Om du inte valt vilka grupper du vill vara i med, gör det [här](#).

Foto: N. Al-Naami

Författarna

Bo Grönlund, stadsplanerare, konsult

Jan Landström, Nacka kommun

Johan Lindblad, BRÅ

Victor Mazilu, Huddinge kommun

Redaktör & workshop organisatör

Vânia Ceccato, Kungliga Tekniska Högskolan

Ett stort tack till alla som var med och deltog aktivt i den andra workshopen! Talarna och publiken. Tack Bo Grönlund, Jan Landström, Jan Lindblad och Victor Mazilu med penna i handen. Tack KTH-tekniker samt **Asifa Iqbal, Roya Bamzar, Anna Yates och Nora Al-Naami** för allt stöd. (Tyvärr var Roya för upptaget för kunna vara med i bilden!)

Nora, Asifa & Anna

Vi finns här

- **Hemsida:** <https://www.sakraplatser.abe.kth.se>
- **Twitter:** [@sakraplatser_n](https://twitter.com/sakraplatser_n)
- **Facebook:** <http://www.facebook.com/sakraplatser>

Mejl: info@sakraplatser.abe.kth.se